

Bitcoin Ve Diğer Kripto Para Birimlerinin Turizm Sektöründe Kullanımının İncelenmesi¹

Investigation Of Using Bitcoin And Other Cryptographic Currencies In The Tourism Sector

Doç. Dr. Erdiñç KARADENİZ

Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Mersin / Türkiye,
e-mail:ekaradeniz@mersin.edu.tr

Arş. Gör. Mehmet BEYAZGÜL

Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Mersin / Türkiye,
e-mail: mehmetbeyazgul@mersin.edu.tr

Arş. Gör. Fatih GÜNAY

Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Mersin / Türkiye,
e-mail: fgunay@mersin.edu.tr

Arş. Gör. Selda DALAK

Mersin Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Turizm İşletmeciliği Bölümü, Mersin/ Türkiye,
e-mail: seldakhl@mersin.edu.tr

ÖZET

Bu çalışmanın amacı Bitcoin ve diğer kripto para birimlerinin turizm sektöründe ödeme aracı olarak kullanılma durumunu değerlendirmektir. Bu bağlamda teori, literatür incelenerek öncelikle kripto para birimleri kavramsal olarak ele alınmış ve kripto para birimlerinin piyasadaki kullanım durumları hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra turizm sektöründeki kripto para birimini kullanan şirketler incelenerek kripto para birimlerinin turizm sektöründe ödeme aracı olarak kullanımı değerlendirilmiştir. Çalışma sonucunda turizm sektöründe Bitcoin'in ödeme aracı olarak daha çok turizm portalları aracılığı ile kullanıldığı belirlenmiştir. Ayrıca söz konusu turizm portallarının turizm sektörünün daha çok konaklama ve havayolu taşımacılığı alt sektörlerine aracılık hizmeti sundukları belirlenmiştir. Çalışmada yine turizm sektöründe Bitcoin'in kullanılmasının hızlı para transferi ve düşük maliyet gibi avantajları olduğu gibi Bitcoin'in spekülasyona çok açık olması ve devletlerin yaptırım uygulama riski ile karşı karşıya kalınması gibi dezavantajları olduğu saptanmıştır. Çalışma durum tespitine yönelik, betimleyici bir araştırmadır. Çalışma sonucunda elde edilen bulguların, turizm sektörü özelinde Bitcoin konusunda yapılmış çalışmanın oldukça sınırlı olması nedeniyle alan yazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Bitcoin, Kripto Para Birimleri, Turizm Sektörü, Türkiye

ABSTRACT

The purpose of this study is to evaluate the use of Bitcoin and other crypto currencies as a payment instrument in the tourism sector. In this context, by examining the theory and the literature, firstly crypto currencies are conceptually handled and information about the usage situation of crypto currencies on the market is given. Later, the companies using the cryptographic currency in the tourism sector were examined and the use of cryptographic currencies as a payment tool in the tourism sector was evaluated. As a result of the study, it has been determined that Bitcoin has been used more in tourism sector through tourism portals as a means of payment. In addition, it has been determined that the tourism sector of the tourism portals, in other words, offer more intermediary services to the sub-sectors of accommodation and air transport. The study also found that the use of Bitcoin in the tourism sector has advantages such as rapid money transfer and low cost, as well as the disadvantages of Bitcoin being very open to speculation and facing the risk of imposing sanctions by the states. The study is a descriptive research for determine the situation. The findings of the study are thought to contribute to the literature because of the limited work on Bitcoin in the tourism sector.

Key Words: Bitcoin, Cryptographic Currencies, Tourism Sector, Turkey.

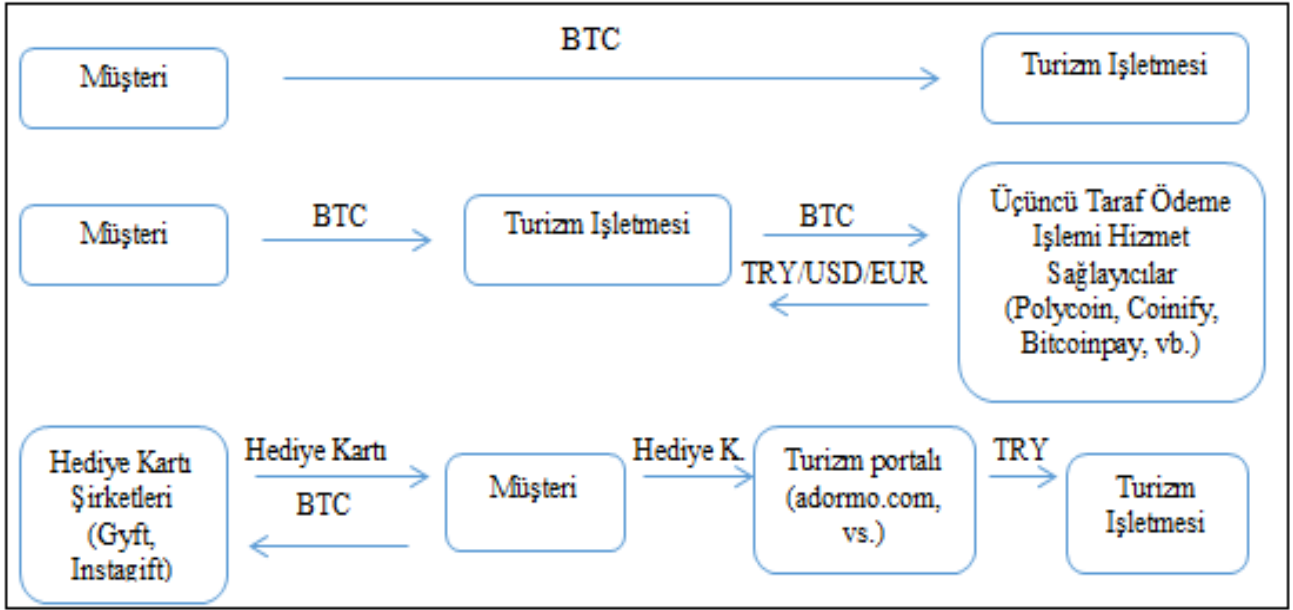
¹ Bu çalışma 20-21 Nisan 2018 tarihinde gerçekleştirilen VII. Ulusal III. Uluslararası Doğu Akdeniz Turizm Sempozyumu'nda sunulmuştur.

1.GİRİŞ

Teknolojinin hızla geliştiği günümüzde, her alanda olduğu gibi finansal piyasalarda da yenilikler ortaya çıkmaktadır. Devletlere ait olan para birimlerine alternatif olarak herhangi bir devlete, kurum ya da kuruluşa ait olmayan ve “blockchain” teknolojisi üzerinde yükselen para birimleri bunlardan bazılarıdır (Göde ve Küçükşahin, 2017: 1). Blockchain, internet ağları üzerinde işlem kayıtlarını geriye dönük olarak değiştirilemeyecek ve silinemeyecek biçimde birbiriyle bağlantılı işlem blokları halinde saklayabilen, istenildiğinde ulaşılabilen, denetlenebilen, programlanmış işleri yapabilen yeni bir teknolojidir. Blockchain, internetten sonraki en büyük ağ devrimi olarak nitelendirilmektedir (Şişmanoğlu ve Akçalı, 2017: 90). Blockchain altyapısını kullanan kripto para birimleri, kendisiyle yapılan işlemlerin güvenliğini sağlama ve para basma sürecini kontrol altına almada kriptolojinin alt dalı olan kriptografiyi (şifreleme bilimi) kullanan para birimleridir (Gültekin, 2017: 96). Bitcoin ise ilk kez Sathoshi Nakamoto olarak bilinen kişi ya da grup tarafından yazılan “Bitcoin: A Peer-to-Peer Electronic Cash System” başlıklı makale ile ortaya çıkmıştır (Nakamoto, 2008). Kripto para pazarının en büyük para birimini Bitcoin oluşturmakta ve kısaltması BTC ile ifade edilmektedir. Bitcoin’in en küçük birimi “satoshi” olarak tanımlanmakta ve 100 milyon satoshi 1 BTC (1 sathoshi=0,00000001 Bitcoin) olarak hesaplanmaktadır (Dilek, 2018: 14).

Bitcoin transferinde, gerçekleşen mali işlemlerin kayıtlarının bulunduğu sayısal bir dosya kullanılır. Önceden gerçekleşen Bitcoin transfer işlemlerinin tutulduğu bu sayısal dosyalara “Blok” denir. Bloklar birbirine “Blok Zinciri” denilen bir yapıda bağlı olup, bu yapı sayesinde ilk işlemde son işleme kadar gerçekleşen bütün transferler ağdaki tüm bilgisayarlarda bulunur (Koçoğlu, Çevik ve Tanrıöven, 2016: 81). Şifrelenmiş işlem takibini sağlayan dağıtık veri tabanı olan blok zinciri en basit ifade ile dağıtılmış defteri kebir (Distributed Ledger Technology- DLT) olarak tanımlanmaktadır (Dilek, 2018: 11). Bir kullanıcı bir başkasına BTC göndermek isterse, kendisinin ilgili alıcıya belirli miktarda BTC göndereceğine ilişkin mesajı tüm ağa gönderir. Mesajın gerçekten de göndericiden geldiğinin doğrulanmasında, asimetrik şifreleme tekniklerinden (sayısal imza) yararlanır. Sayısal imzanın gerçekleşmesi için tarafların açık-özel anahtar çiftlerine sahip olması gerekir. “Bitcoin Cüzdanı” yazılımı sayesinde kullanıcı kendisine özgü anahtar üretebilir. Kullanıcının açık anahtarı “Bitcoin Adresi” olarak isimlendirilir ve herkes tarafından bilinebilir (Koçoğlu vd., 2016: 81).

Bitcoin, piyasaya çıktığı günden bu yana çok ciddi bir işlem hacmine ulaşması ile büyük değer artışı yaşamıştır. Bitcoin’in kullanım alanlarına bakıldığında artık her yerde kullanılabilir bir değişim aracına dönüştüğü görülmektedir. Otel rezervasyonu, kitap, uçak bileti, vb. gibi birçok alışveriş artık Bitcoin ile yapılabilmektedir (Atik vd., 2017: 248). Özellikle turizm sektöründe Bitcoin’in kullanımının artması dikkat çekicidir. Turizm işletmeleri; nakit, banka hesabına fon transferi, voucher, kişisel çekler ve banka çekleri, banka ve kredi kartı, ön ödemeli kartlar, çevrimiçi hesaplar (Paypal, vb.) üzerinden ödeme almaktadırlar (Gültekin, 2017: 106). Günümüzde birçok otel, havayolu ve karayolu taşımacılık şirketi ve hatta restoran Bitcoin kabul etmektedir. Bu şirketler sundukları hizmet karşılığında Bitcoin kabul ederken üç farklı yol izleyebilmektedirler. Birincisi şirketin Bitcoin transferini direkt olarak kendi Bitcoin hesabına katma şeklinde, ikincisi üçüncü taraf ödeme işleme hizmeti sağlayıcıları üzerinden gerçekleştirilen kur değişimi mekanizması sonucunda, üçüncüsü ise Bitcoin kabul eden hediye kartı firmalarından alınan kartların çevrimiçi ticaret sitelerinde kullanımı ile gerçekleşmektedir (Gültekin, 2017: 107). Şekil 1’de turizm işletmelerinin Bitcoin’i ödeme aracı olarak kabul etme yöntemleri sunulmuştur.

Şekil 1: Turizm İşletmelerinin Bitcoin'i Ödeme Aracı Olarak Kabul Etme Yöntemleri. Kaynak: (Gültekin, 2017).

Bu çalışmanın amacı Bitcoin ve diğer kripto para birimlerinin turizm sektöründe ödeme aracı olarak kullanılmasını değerlendirmektir. Bu bağlamda öncelikle kripto para birimleri kavramsal olarak ele alınmış ve kripto para birimlerinin piyasadaki kullanım durumları hakkında bilgi verilmiştir. Daha sonra çalışmada kripto para birimlerinin turizm sektöründe ödeme aracı olarak kullanılması değerlendirilmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Konuyla ilgili literatür incelendiğinde Bitcoin ve kripto para birimlerini ele alan sınırlı sayıda akademik çalışmanın olduğu ancak son yıllarda bu sayının giderek arttığı görülmektedir.

Grinberg (2012), çalışmasında Bitcoin'in genel işleyişi hakkında bilgi vererek Bitcoin'in hızlı bir şekilde paraya dönüştürülebilmesi, kolay transfer edilebilmesi ve maliyetinin düşük olması nedeniyle kullanılabilirliğini belirtmiştir. Bunun yanında Bitcoin hakkında detaylı teknik bilgileri içeren çalışmalar yapılmıştır. Bradbury (2013), Bitcoin'inin nasıl çalıştığını ve sanal ortamda saldırılara karşı nasıl korunduğunu teknik yönleri ile ele almıştır. Sönmez (2014), Bitcoin'in ortaya çıkışı, işleyiş yöntemi ve ekonomi içindeki yerini araştırmıştır. Tschorsch ve Scheuermann (2016), yine Bitcoin'in nasıl işlediğini ve merkezi otoriteye bağlı olmamasını değerlendirdikleri bir çalışma gerçekleştirmiştir.

Literatürde Bitcoin'i eleştirel anlamda ele alan çalışmaların da bulunduğu görülmektedir. Eyal ve Sirer (2014), çalışmalarında Bitcoin'in madencilik konusunda yeterli teşviği yaratmadığını belirtmişlerdir. Yermack (2015) ise çalışmasında Bitcoin'in bir para birimi olarak bulunması gereken özelliklere tam anlamıyla sahip olmadığını ortaya koymuştur. Bir diğer eleştirel bakış olarak Bitcoin'in vergisel boyutunu ele alan çalışmalar bulunmaktadır. Marian (2013), kripto para birimlerinin kullanıcılarının vergi kaçırmak için daha iyi bir vergi cenneti bulamayacağını belirtmiş ve politikacıların bu konuyu acilen çözüme kavuşturmalarını vurgulamıştır. Bunun yanında Göde ve Küçükşahin (2016), Bitcoin'in kayıtdışı ekonomiye etkisine değinmiş ve Bitcoin işlemlerinin ileride büyüyerek devam etmesinin olası olduğunu belirtmişlerdir.

Literatürde yine Bitcoin'i finansal boyutlarıyla ele alan çalışmaların olduğu da görülmüştür. Glaser vd. (2014), Bitcoin'in yatırım aracı olarak mı yoksa bir değişim aracı olarak mı kullanıldığını tespit etmek amacıyla yaptıkları çalışmada Bitcoin hakkında bilgisiz kullanıcıların Bitcoin'i alternatif bir yatırım aracı olarak kullandıklarını tespit etmişlerdir. Kristoufek (2015), Bitcoin'in fiyatının teknik unsurlardan mı yoksa spekülasyonlar neticesinde mi dalgalanma gösterdiğini ortaya çıkarmak

amacıyla gerçekleştirdiği çalışmada Bitcoin'in kısa dönem ve uzun dönem hareketlerini ayrı ayrı ele almıştır. Çalışma neticesinde Bitcoin'in eşsiz bir finansal varlık olduğunu aynı zamanda spekülasyon bir yatırım aracı olduğunu ortaya koymuştur. Dyhrberg (2016), Bitcoin'in bir hedge aracı olarak kullanılabilirliğini test ettiği çalışmada Bitcoin'in Altın'a benzer şekilde hedge özelliğine sahip olduğunu belirtmiştir.

Türkiye'de Bitcoin ile ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde yine çok sınırlı sayıda çalışmanın olduğu görülmüştür. Atik, Köse ve Yılmaz (2015), Bitcoin ile döviz kurları arasındaki nedensellik ilişkisini ortaya koymak amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışma sonucunda Japon Yen'inden Bitcoin'e doğru tek yönlü bir nedensellik ilişkisinin olduğu belirtilmiştir. Gültekin ve Bulut (2016), Bitcoin ve ona bağlı olarak oluşan alt ekonomiler hakkında kapsamlı bilgi içeren bir çalışma gerçekleştirmiştir. Ateş (2016), kripto para birimleri ve bu para birimlerinin nasıl muhasebeleştirilmesi gerektiği hakkında bir çalışma yapmıştır. Çalışmada, Bitcoin'in bir ödeme aracı olarak düşünüldüğünde hazır değerler grubu içerisinde yer alabileceği ancak Bitcoin ile ilgili herhangi bir yasal düzenleme olmadığından bunun gerçekleşmediği belirtilmektedir. Ayrıca çalışmada Bitcoin ile ilgili vergisel düzenlemelerde yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Koçoğlu vd. (2016), Bitcoin'in fiyatlandırılması ve Bitcoin borsalarının etkinliği, likiditesi ve oynaklığını analiz etmek amacıyla bir çalışma gerçekleştirmiştir. Çalışmanın sonucunda Bitcoin'in yüksek getirisine rağmen, güvenilir bir araç olmadığı, oynaklığının çok yüksek olduğu ve spekülasyona çok açık olduğu ortaya çıkmıştır. Yine Dulupçu, Yiyit ve Genç (2017), Bitcoin'in değeri ile bilinirliği arasındaki ilişkiyi analiz ettikleri çalışmalarında, Bitcoin'in fiyatının popülaritesine bağlı olduğunu ve gerçek değerini yansıtmadığını belirterek spekülasyon bir yatırım aracı olduğu vurgulanmıştır.

Turizm sektöründe Bitcoin konusunda yapılan çalışmalar incelendiğinde Leung ve Dickinger (2017), Avrupa'da seyahat eden 138 katılımcı ile görüşme yaptıkları çalışmalarında katılımcıların ileride seyahat hizmeti ve yiyecek içecek hizmeti sektörlerinde Bitcoin kullanımının daha çok artmasını beklediklerini belirtmişlerdir. Gültekin (2017), Bitcoin'in turizm sektöründe alternatif bir ödeme aracı olarak kullanılmasını ele aldığı çalışmada Bitcoin'in genel işleyişi ve turizm sektöründe Bitcoin kullanımının ne şekilde gerçekleştiği hakkında bilgi vermiştir.

3. BULGU VE TARTIŞMALAR

2008 yılında yaşanan küresel finansal kriz ile ülke borsaları çökerken kredi derecelendirme kuruluşları itibar kaybetmiş ve birçok banka, finansal kuruluş ve özel şirket iflas ile karşı karşıya kalmıştır. Ancak en önemlisi insanların bankalara olan güvenleri ciddi şekilde zedelenmiştir. Tam da bu dönemde ortaya çıkan Bitcoin, güçlü para birimlerine (dolar ve euro) alternatif bir para birimi olarak sunulmuştur (Dilek, 2018: 10). Bitcoin, ilk kez 2008 yılında Satoshi Nakamoto tarafından yayınlanan bir makale ile duyurulmuştur (Nakamoto, 2008). İlgili makale bankaların sunduğu aracılık hizmetlerini eleştirmekte ve elektronik ticarete olan ilginin artışı göz önünde bulundurarak ticaretin gerçekleşmesi için bankalara ihtiyaç olmadığını vurgulamaktadır (Dilek, 2018: 10).

Sayıları 1500'ü aşan kripto para birimleri arasında Bitcoin (BTC) piyasaya sürülen ilk kripto para birimidir. Son yıllarda Ethereum, Ripple, Litecoin, Cardano ve IOTA gibi kripto para birimleri ortaya çıksa da piyasa değeri açısından Bitcoin kripto paralar arasında en değerli para birimidir. Tablo 1'de, 06.03.2018 tarihi itibarıyla piyasa değeri açısından en yüksek ilk 10 kripto para birimi sunulmuştur.

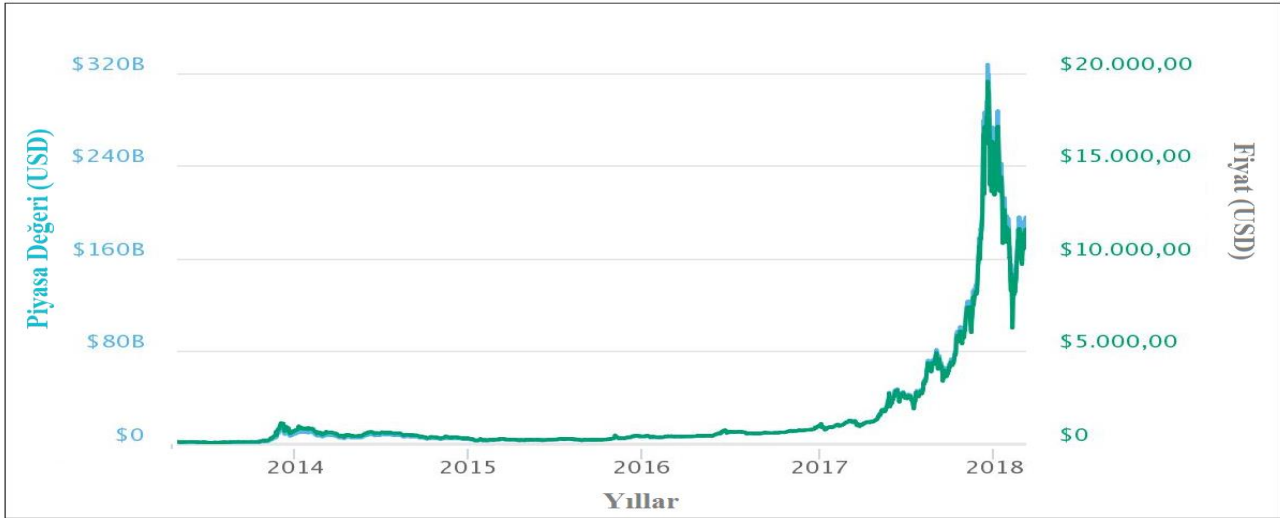
Tablo 1'de görüldüğü üzere Bitcoin, hem güncel değeri hem de piyasa değeri bakımından diğer kripto para birimlerine kıyasla büyük fark ile birinci sırada yer almaktadır. Piyasada bulunan kripto paraların toplam değerinin yaklaşık %41'ini oluşturan Bitcoin'in güncel piyasa değeri yaklaşık 186 milyar dolar seviyesindedir. Tablo 1'de diğer kripto para birimlerine bakıldığında Bitcoin'i sırasıyla Ethereum, Ripple, Bitcoin Cash ve Litecoin'in izlediği ve bu para birimlerinin de kripto para piyasasında önemli bir yer tuttuğu söylenebilir.

Tablo 1: Piyasa Değeri En Yüksek İlk 10 Kripto Para Birimi

Kripto Paralar	Sembol	Toplam Piyasa Değeri (Dolar)	Güncel Değeri (Dolar)	Kripto Paraların Toplam Değeri İçinde Payı (%)
Bitcoin	BTC	185.485.387.902	10.973,30	41,41
Ethereum	ETH	81.566.156.133	832,15	18,21
Ripple	XRP	36.863.363.346	0,942991	8,23
Bitcoin Cash	BCH	20.600.127.830	1.211,57	4,60
Litecoin	LTC	11.194.179.773	201,67	2,50
Cardano	ADA	7.541.873.695	0,290888	1,68
Neo	NEO	6.916.390.000	106,41	1,54
Stellar	XLM	6.428.193.476	0,348065	1,43
Monero	XRM	5.611.432.640	355,29	1,25
IOTA	MIOTA	4.760.584.902	1,71	1,06

Kaynak: <https://coinmarketcap.com/coins/> (06.03.2018)

Kripto para birimleri, gerek bireyler gerek firmalar ve hükümetler tarafından mal ve hizmet alışverişinde kabul edilirlikleri arttıkça yaygınlaşmaktadır (Dulupçu vd., 2017: 2243). Bitcoin başlangıçta, online gönüllüler ve hevesliler arasında kullanılırken, 2010 yılında Bitcoin alım ve satımının gerçekleştirilebileceği Bitcoin Market, MtGox gibi Bitcoin Borsaları açılmıştır. 2009 yılında açık kaynak projesi olarak kullanıma sunulan Bitcoin, günümüzde PayPal, Microsoft, DELL, Expedia, Newegg, Greenpeace, Tiger Direct gibi büyük markaların da içinde bulunduğu birçok kurum ve kuruluş tarafından kabul edilmektedir (Koçoğlu vd., 2016: 80). Şekil 2’de Bitcoin’in 2013 yılının sonlarından günümüze kadar fiyatındaki ve piyasa değerindeki değişim dolar cinsinden sunulmuştur.

Şekil 2: 2013’ten Günümüze Bitcoin’in Piyasa Değeri ve Fiyatı

Kaynak: <https://coinmarketcap.com/currencies/bitcoin/> (06.03.2018)

Kripto paralar arasında en değerli para birimi olan Bitcoin, piyasaya sürüldüğü 2009 yılından 2013 yılına kadar 100 dolar seviyelerine yavaş yavaş yükselirken 2013 yılının ekim ayında önce iki katına çıkmış sonraki bir ay içerisinde ise günden güne katlanarak 1000 dolar seviyesine çıkarak piyasalarda adından çokça söz ettirmeye başlamıştır. Özellikle adından “Balon” olarak bahsedilen Bitcoin, 2014 yılından 2016 yılının ortalarına gelindiğinde 300-350 dolar seviyelerinde seyrederken 2017 yılının sonlarında değeri 20.000 doları bulmuş ve o tarihten günümüze gelindiğinde 10.000 dolar seviyelerine gerilemiştir. Bu kısa dönemde bu kadar yüksek dalgalanma gösteren Bitcoin, spekülative bir yatırım aracı olarak görülmekte ve “Balon” iddialarını desteklemektedir.

Bitcoin toplamda 21 milyon adet olarak sabit bir üretim kapasitesine sahiptir ve 2018 Mart ayı itibariyle 16 milyon 905 bin adet Bitcoin dolaşımdadır. Fiyatı arz ve talebe bağlı olarak belirlenen Bitcoin; nakit, Paypal, banka havalesi, Bitcoin ATM’si gibi birçok yol izlenerek satın alınabilir (Koçoğlu vd., 2016: 82). Bitcoin’lerin gerçek piyasada değiştirilebildiği birçok Bitcoin borsası

bulunmaktadır. Bitcoin borsaları, kendi kuralları çerçevesinde resmi tatiller dâhil, 7 gün 24 saat açık olup, kesintisiz bir şekilde işlem halindedir.

Tablo 2: Kripto Para Borsalarının Dolar Cinsinden 24 Saatlik Hacimleri

Borsalar	Bitcoin	Ethereum	Ripple	Bitcoin Cash	Litecoin	Toplam
OKEEx	505.134.000	153.483.000	24.197.700	72.401.200	136.520.000	1.643.826.638
Bitfinex	495.702.000	90.589.600	67.440.400	16.655.600	38.406.000	967.446.874
Huobi	230.573.000	74.965.900	47.514.900	29.057.200	29.230.400	1.127.622.259
Binance	349.359.000	74.570.200	59.688.500	6.517.540	30.139.700	1.528.974.850
Türkiye						
Vebitcoin	2.956.410	560.106	4.673.850	490.173	281.37	10.411.832
Paribu	10.235.800					10.235.800
BTCTurk	3.805.730	1.159.450	2.319.750			7.284.930
Ovis	1.041.280	114.993	82.163	845.059	233.533	5.122.010
Koinek	560.011	188.666	847.705		305.189	2.972.295
Koinim	580.125				497.872	1.077.997

Kaynak: <https://coinmarketcap.com/exchanges/volume/24-hour/> (07.03.2018)

Tablo 2’de işlem hacmi en büyük dört kripto para borsası ve Türkiye’deki kripto para borsalarının 24 saatlik hacimleri dolar bazında sunulmuştur. Tablo 2’de görüldüğü üzere en çok işlem gören kripto para borsaları OKEEx, Bitfinex, Huobi ve Binance’in toplam 24 saatlik hacimleri 5 milyar 268 milyon dolar civarındadır. Dünyada kripto paraya olan ilginin giderek artması ile kripto para borsalarının üye sayısı ve işlem hacimleri de artış göstermektedir. Türkiye’de son yıllarda artan borsa sayısı ve bu borsalarda işlem gören kripto paraların çeşitliliğinin artması burada da kripto para birimlerine olan ilginin giderek arttığının göstergesi niteliğindedir. Türkiye’deki kripto para borsalarına bakıldığında en çok işlem hacmine sahip olan borsanın çok yeni olmasına rağmen Vebitcoin olduğu görülmektedir. Bu borsada diğerlerine kıyasla çok daha fazla türde kripto para birimi işlem görmektedir. İkinci sırada yer alan Paribu’nun ise sadece Bitcoin alım satım işlemlerine açık olmasına rağmen çok yüksek işlem hacmine sahip olduğu dikkat çekmektedir. Bu borsaları sırasıyla BTCTurk, Ovis, Koinek ve Koinim takip etmektedir. Türkiye’deki kripto para birimlerinin toplam 24 saatlik işlem hacmi ise 37 milyon dolar civarındadır. Bu işlem hacmi içerisinde de en çok işlem hacmine sahip olan kripto paranın dünyada olduğu gibi Türkiye’de de Bitcoin olduğu görülmektedir. Güncel olarak Türkiye kaynaklı bir kripto para birimi piyasada olmasa da Türk girişimcilerin geliştirdiği kripto para birimi Sikke’nin 4 Nisan tarihinde satışa sunulacağı duyurulmuştur (SikkeBlog, 2018).

Turizm işletmelerinin Bitcoin’i ödeme aracı olarak kabul etme yöntemleri değerlendirildiğinde daha çok online turizm portallarının kullanıldığı görülmektedir. Günümüzde birçok turizm portalının turizmin hemen hemen her alt sektöründe Bitcoin kabul ederek sunulacak hizmetlere aracılık yaptığı gözlemlenmektedir. Örneğin Kaliforniya menşeli CheapAir.com web sitesi dünyada Bitcoin’i ödeme aracı olarak kabul eden ilk seyahat acentası olmasının yanında dünyadaki birçok önemli havayolu şirketi ile anlaşmalı bir acentadır. Bununla birlikte bu portal üzerinden yaklaşık 200 bin otelden rezervasyon yapıldığı iddia edilmektedir (Coindesk, 2018). Bitcoin’i ödeme aracı olarak kabul eden diğer turizm portalları turizmin alt sektörlerine göre sıralandığında şöyledir (Fortune, 2017):

- ✓ Havayolu taşımacılığı sektöründe, CheapAir.com (Amerika), ABitSky.com (Avrupa) Destinia.com (İspanya), airBaltic(Letonya), Peach Aviation(Japonya),
- ✓ Konaklama sektöründe, CheapAir.com, Destinia.com, Expedia, Hotels.com, 9flats.com, Airbnb,

Türkiye’de Bitcoin’i ödeme aracı olarak kullanan çok sınırlı sayıda işletmenin olmasıyla birlikte bunlar arasında turizm sektöründe bilinen toplam 5 adet turizm işletmesi mevcuttur. Bunlar; kamara.com.tr, Karaburun Apart Houses (adormo.com), Batman-Van Kahvaltı, Rafine Gastro, avalonjet.com’dur (Cointurk, 2017).

4. SONUÇ VE ÖNERİLER

Teknolojinin hızla gelişmesi ve her kesim tarafından takip edilmesi ile birlikte ortaya çıkan yeniliklerden birisi de alternatif ödeme aracı olarak geliştirilen kripto para birimleridir. Bu para birimlerinin ilki ve en çok kullanıcı kitlesine ulaşmayı başaran para birimi Bitcoin'dir.

Günümüzde birçok alanda ödeme aracı olarak kabul edilmesi ile değerlendirilen Bitcoin, turizm sektöründe de birçok işletme tarafından kullanılmaya başlamıştır. Kullanıcı sayısı giderek artan Bitcoin'in turizm sektöründe kabul edilmesinin getireceği avantaj ve dezavantajları da bulunmaktadır. Bitcoin kullanımının getireceği avantajlara bakıldığında, öncelikle Bitcoin'in 7 gün 24 saat anında transfer imkânına sahip olması ve Bitcoin transferinin maliyetinin olmaması başlıca kullanım tercihidir. Öte yandan turizm işletmelerinin Bitcoin'i ödeme aracı olarak kabul etmesiyle, teknolojiye ilgili olan müşteri kesimine hitap ederek daha fazla turiste ve pazara erişebilme imkânı kazanma şansı doğmaktadır. Bitcoin kullanımının bir diğer avantajı ise enflasyona tabi olmamasıdır. Herhangi bir merkezi otorite tarafından çıkarılmaması, toplamda 21 milyon adet ile sınırlı olması ve her gün belirli miktarda üretimine izin verilmesi özelliği ile Bitcoin'in ihtiyaç fazlası tüketimi arttıracak bir duruma gelme olasılığı minimumdur. Bu nedenle enflasyondan uzak bir alış-veriş seçeneği sunması ile de Bitcoin kullanımı avantajlıdır.

Bitcoin kullanımının yaratacağı dezavantajlara bakıldığında ise Bitcoin'in çok yüksek volatiliteye sahip olması ve spekülasyona çok açık bir para birimi olması nedeniyle elde tutulması riskli bir varlıktır. Bu nedenle turizm işletmelerinin Bitcoin'i ellerinde tutmadan turizm portalları aracılığı ile anında paraya çevirme yoluna gitmesi ve bu işlem için komisyon ödemesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bunun haricinde Bitcoin'in kayıt dışı ekonomi yaratması ve vergi boyutunun olmaması nedeniyle ileride devletlerin Bitcoin kullanımı ile ilgili yeni yaptırımlara gitme riski Bitcoin'in en önemli dezavantajıdır.

Bu çalışmada Bitcoin ve diğer kripto para birimlerinin turizm sektöründe ödeme aracı olarak kullanılmasının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda öncelikle kripto para birimleri ve Bitcoin ile ilgili kavramlar açıklanmış ve sonrasında Bitcoin ve diğer kripto para birimlerinin güncel verileri sunularak turizm sektöründe Bitcoin kullanımının avantaj ve dezavantajlarına değinilmiştir. Bitcoin ve kripto para birimlerinin son yıllarda popülerliğinin artması ve giderek yaygınlaşması bu konuya daha fazla odaklanılmasını gerektirmektedir. Bu bağlamda çalışmanın Bitcoin ve diğer kripto paralar hakkında yararlı bilgiler sunması ve Bitcoin konusunun turizm sektörü tarafından dikkatini çekmesi açısından önemli olduğu düşünülmektedir. Ayrıca konuyla ilgili literatür incelendiğinde turizm sektörü özelinde Bitcoin konusunda yapılmış çalışmanın oldukça sınırlı olduğu görülmüştür. Bu bağlamda çalışmanın alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Çalışmanın sınırlı bir süreyi kapsamaması çalışmanın kısıtıdır. İleride yapılacak çalışmalarda turizm işletmelerinin Bitcoin'i ödeme aracı olarak kabul etmesinin işletme performansına ve sektöre etkileri araştırılabilir.

KAYNAKÇA

Ateş, B. A. (2016). "Kripto Para Birimleri, Bitcoin ve Muhasebesi", Çankırı Karatekin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 7(1): 349-366.

Atik, M., Köse, Y., Yılmaz, B. & Sağlam, F. (2015). "Kripto Para: Bitcoin Ve Döviz Kurları Üzerine Etkileri", Bartın Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi, 6(11):247-261.

Bradbury, D. (2013). The problem with Bitcoin. Computer Fraud & Security, 2013(11), 5-8.

Coindesk.com. (2018). <https://www.coindesk.com/200000-hotels-accept-bitcoin-cheapair/>, Erişim Tarihi: 07.03.2018.

Coinmarketcap.com. (2018). <https://coinmarketcap.com/coins/>, Erişim Tarihi:06.03.2018.

Coinmarketcap.com. (2018). <https://coinmarketcap.com/currencies/bitcoin/>, Erişim Tarihi: 06.03.2018.

- Coinmarketcap.com. (2018). <https://coinmarketcap.com/exchanges/volume/24-hour/>, Erişim Tarihi: 07.03.2018.
- Cointurk.com. (2018). <https://coin-turk.com/turkiyede-bitcoin-kabul-eden-yerlerin-listesi>, Erişim Tarihi: 07.03.2018.
- Dilek, Ş. (2018). “Blockchain Teknolojisi ve Bitcoin”, SETA (Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı), 231. <https://setav.org/assets/uploads/2018/02/231.-Bitcoin.pdf>
- Dulupçu, M. A., Yiyit, M. & Genç, A. G. (2017). “Dijital Ekonominin Yükselen Yüzü: Bitcoin’in Değeri İle Bilinirliği Arasındaki İlişkinin Analizi”, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 22, Kayfor15 Özel Sayısı:2241-2258.
- Dyhrberg, A. H. (2016). “Hedging Capabilities Of Bitcoin. Is It The Virtual Gold?”, Finance Research Letters, 16, 139-144.
- Eyal, I., & Sirer, E. G. (2014, March). “Majority Is Not Enough: Bitcoin Mining Is Vulnerable”, In International conference on financial cryptography and data security (pp. 436-454).
- Fortune. (2017). <http://fortune.com/2017/12/21/bitcoin-travel-cryptocurrency-bookings/>, Erişim Tarihi:07.03.2018.
- Glaser, F., Zimmermann, K., Haferkorn, M., Weber, M. & Siering, M. (2014). “Bitcoin-Asset or Currency? Revealing Users' Hidden Intentions” Twenty Second European Conference on Information Systems, Tel Aviv.
- Göde, B., & Küçükşahin, H. (2017, November). “Kripto Para Birimlerinin Kayıtdışı Ekonomi Üzerine Etkileri; Bitcoin Örneği”, In ICPESS (International Congress on Politic, Economic and Social Studies) (No. 3).
- Grinberg, R. (2012). “Bitcoin: An Innovative Alternative Digital Currency”, Hastings Sci. & Tech. LJ, 4, 159.
- Gültekin, Y. (2017). “Turizm Endüstrisinde Alternatif Bir Ödeme Aracı Olarak Kripto Para Birimleri: Bitcoin”, Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi, 1(2), 96-113.
- Gültekin, Y. & Bulut, Y. (2016). “Bitcoin Ekonomisi: Bitcoin Eko-Sisteminden Doğan Yeni Sektörler Ve Analizi”, Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 3(3):82-92.
- Koçoğlu, Ş., Çevik, Y. E. & Tanrıöven, C. (2016). Bitcoin Piyasalarının Etkinliği, Likiditesi Ve Oynaklığı. İşletme Araştırmaları Dergisi, 8(2), 77-97.
- Kristoufek, L. (2015). “What Are The Main Drivers Of The Bitcoin Price? Evidence From Wavelet Coherence Analysis”, PloS one, 10(4):1-15.
- Leung, D. & Dickinger, A. (2017). “Use Of Bitcoin in Online Travel Product Shopping: The European Perspective”, In Information and Communication Technologies in Tourism Springer, Cham: 741-754.
- Marian, O. (2013). “Are Cryptocurrencies Super Tax Havens?”, 112 Mich. L. Rev. First Impressions, 38-48.
- Nakamoto, Satoshi. (2008). “Bitcoin: A Peer-To-Peer Electronic Cash System”, <https://bitcoin.org/bitcoin.pdf>
- SikkeBlog. (2018). <http://blog.sikke.com.tr/on-satislar-hakkinda>, Erişim Tarihi:07.03.2018.
- Sönmez, A. (2014). “Sanal Para Bitcoin”, TOJDAC (The Turkish Online Journal of Design), 4(3): 1-14.

Şişmanoğlu, E. & Akçalı, B.Y. (2017, November) “Dijital Dünyanın Yeni Buluşu: Bitcoin”, In ICGCIM(International Conference on Global Competition and Innovation Management) Istanbul University

Tschorsch, F. & Scheuermann, B. (2016). “Bitcoin And Beyond: A technical Survey On Decentralized Digital Currencies”, IEEE Communications Surveys & Tutorials, 18(3), 2084-2123.

Yermack, D. (2015). “Is Bitcoin A Real Currency?”, An Economic Appraisal. Handbook Of Digital Currency. 2015. 31-43.